

Генічеська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів №4
Генічеської районної ради Херсонської області

Міні – підручник з української літератури
для учнів 9 – х класів
учитель Чумакова Наталя Вікторівна

ПРО ГРИГОРІЯ СКОВОРОДУ

«Тепер є не менше, ніж 250 великих та малих праць, присвячених Сковороді, який, як це загально визнано, — є найцікавіша постать історії українського духу. В цих працях висловлено, напевне, не менше, ніж 250 різних поглядів на Сковороду...»
(український учений і мислитель Дмитро Чижевський, початок 1930-х років)

«Сковорода вчив, що святість життя — тільки в справах»
(письменник Лев Толстой)

«Тільки людина, глибоко просякнута християнським духом, могла мати таке натхнення»
(Іван Павло II, 264-ий Папа Римський (1978–2005)).

«Сковороду можна вважати зачинателем жанру байки, який набув широкого розвитку в українській літературі у 19 столітті, досягши високого художнього рівня у Є. Гребінки і особливо у Глібова».
(український мовознавець Сергій Пінчук)

«Сковороді не треба було шукати читачів, — вони його шукали: в нього знаходились такі гарячі прихильники і пропагатори, що навіть через газети сповіщали, закликаючи до себе охочих читати твори українського філософа...»

АНКЕТА ПИСЬМЕННИКА

Ім'я при народженні _____

Дата народження _____

Місце народження _____

Дата смерті _____

Місце смерті _____

Національність _____

Мова творів _____

Рід діяльності _____

Напрямок _____

Жанр _____

ТВОРИ ПИСЬМЕННИКА:

Збірка поезії _____

Байки _____

Філософські твори _____

Переклади _____

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ СЛОВНИК:

АФОРИЗМ – короткий влучний оригінальний вислів, узагальнена , глибока думка , виражена в лаконічній формі, подеколи несподівано парадоксальній.

БАЙКА- невеликий, здебільшого віршований твір повчального змісту, персонажами якого виступають люди, тварини, рослини, предмети.

ДІАЛОГ – літературно- публіцистичний жанр, відомий з античності.

ПРИТЧА – оповідь алегорично – повчального змісту (має сюжет, діалог, мораль).

ТРАКТАТ – наукова праця, присвячена глибокому теоретичному висвітленню, розгляду якогось окремого важливого питання або проблеми.

Я знаю, як кохають до загину,
Я знаю чорне, біле і рябе,
Я знаю, як Господь створив людину,
Я знаю все й не знаю лиш себе.
Франсуа Війон

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ:

1. Григорій Сковорода народився ... року в селі ... на ... в сім'ї Сави та Паланки Сковородів - малоземельних ... з
2. Навчався хлопець з цікавістю і ... підготував до вступу в академію.
3. У ... році Григорій закінчив академію.
4. Разом з комерційною комісією протягом ... років подорожував європейськими країнами.
5. Викладав піїтику в ... колегіумі.
6. Далі ... років працював домашнім учителем сина поміщика Томари.
7. Був викладачем синтаксису, грецької мови та етики у ... колегіумі.
8. З ... року Сковорода вів мандрівне життя.
9. 9 листопада ... року Григорій Сковорода помер у селі

ПОМІРКУЙТЕ НАД ПИТАННЯМИ:

1. Який факт життя Сковороди розкриває вислів: «Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця!»
2. Як ви розумієте вислів: «Сковорода – мандрівна академія»
3. Як ви розумієте слова: «Світ мене не впіймає»

4. Чому Сковорода відмовився стати ченцем, адже він жив майже чернечим життям?

І , виламавши палицю із тину,
Він темними байраками пішов
Кріпацьким діткам викладать латину,
Бентежити думками рабську кров.
Дмитро Павличко

ЗБІРКА «САД БОЖЕСТВЕННИХ ПІСЕНЬ»

Написана в переяславський період 1753 – 1785 рр. , характерна особливість - органічне поєднання особистих та громадських мотивів.

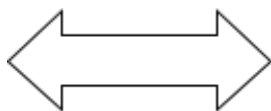
ВІРШ «DE LIBERTATE»

1. У чому ви вбачаєте національно – патріотичні мотиви поезії Сковороди?
2. Який образ піднімається у вірші «Про свободу»?
3. Як у вірші утверджено волю людини як найвищу людську цінність?

ВІРШ «ВСЯКОМУ МІСТУ ЗВИЧАЙ І ПРАВА»

1. Доведіть, що у вірші зображення імперської системи управління є сатиричним?
2. Кого, за що і як викрив автор в названій поезії?
3. Що автор протиставляє порокам суспільства?
4. Поясніть схему:

Совість, мудрість
Вічне

Багатство, жадібність
Буденне, минуле

АЛГОРИТМ АНАЛІЗУ ПОЕТИЧНОГО ТВОРУ:

1. Коментар назви твору.
2. Рід лірики, до якої належить твір.
3. Образи поезії, їхня сутність.
4. Настрої і почуття, передані автором.

5. Тропи в поетичній мові.

6. Філософське спрямування твору, афористичні висловлювання.

Не за обличчя судить, а за серце.

Григорій Сковорода

ОСНОВНІ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ СКОВОРОДИ:

1.ІДЕЯ ПРО ДВІ НАТУРИ

«Кожен є тим, чиє серце в ньому: серце вовче – істинний вовк, хоч обличчя людське; серце боброве – є бобер, хоч вигляд вовчий; серце вепровеє вепр, хоч вигляд бобровий... Лице ж бо і серце - речі різні..»

«Не зовнішня наша плоть, але наша думка - головна наша людина. В ній ми перебуваємо. А вона є нами.»

ІДЕЯ ПРО ДВІ НАТУРИ	
ВИДИМА НАТУРА	НЕВИДИМА НАТУРА

- Наведіть приклади антитези відповідно до поглядів філософа

ВИДИМА НАТУРА	НЕВИДИМА НАТУРА
тінь	?
?	тіло
порожнє	?
?	істинне

2.ІДЕЯ ПРО ТРИ СВІТИ

МАКРОКОСМОС	МІКРОКОСМОС	СВІТ СИМВОЛІВ
ВСЕСВІТ	ЛЮДИНА	ТІНЬ ВСЕСВІТНЬОГО РОЗУМУ

Бог (макрокосм) є початком і кінцем усього суцього. У ньому перебувають усі люди (мікрокосми). «У Бозі «Я» і «МИ» тотожні». Філософ писав про завдання людини: «... пізнати і зрозуміти Бога, пізнати і зрозуміти дійсну Людину». Пізнання відбувається завдяки мудрості, яку ми отримуємо через слова - символи.

- Віднайди джерела символів Сковороди:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

3 ІДЕЯ. «СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ, АЛЕ НЕ ВПІЙМАВ»

4 ІДЕЯ. «ГЛИБОКЕ СЕРЦЕ, АБО ДУМКА – ВОНО ТО Є САМОЮ ДІЙСНОЮ ЛЮДИНОЮ ТА ГОЛОВОЮ»

5 ІДЕЯ . САМОПІЗНАННЯ.

«Коли ми хочемо виміряти небо, землю, моря, маємо наперед виміряти самих себе – власною нашою міркою»

- Як ви ставитесь до цієї ідеї?
- Чи варто людині займатися самопізнанням?
- Коли припиняється процес самопізнання?

ВПРАВА «ЕРУДИТ»

ПОНЯТТЯ	СИМВОЛ
Сила, розум	олень
гострозорість	черепаха
божественність	рись
Розквіт життя, пробудження	змій
Вірність у коханні	голуб
Мир і спокій	слон
Першопочаток	орел

Мудрість, вічність	соловей
Зло, гріх	ворона
тупість	горлиця
мудрість	змій
флегматизм	джерело

«БАЙКИ ХАРКІВСЬКІ» ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

До збірки увійшли 30 байок

- 15 написані в 1769 – 1774 рр.
- 15 написані в 1774 р. в селі Бабаї коло Харкова.
- Збірка подарована П. Панкову, приятелю.

СПЕЦИФІКА: розповідна частина (фабула) + мораль («сила»). «Сила» витікає з фабули, іноді мораль навіть більша за основну частину, хоч основна її частина виражена у вигляді прислів'я, приказки, афоризму.

АФОРИЗМИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

- Світ ловив мене, та не спіймав
- Що вподобав, на те й перетворився.
- Не шукай щастя за морем.
- Хто швидко приліплюється до нової думки, той швидко від неї і відпадає.
- Визначай смак не за шкаралупою, а за ядром.
- В собі самому шукай справжніх благ.
- Як нерозумно випрохувати те, чого можеш сам досягти.
- Коли риба спіймана, вона вже не потребує принади.
- Коли зерно добре, добрими насолоджуєшся плодами.
- Не тіло, а душа є людиною.
- Серце тоді насичується, коли освічується.
- Кожен є той, чиє серце в нім: вовче серце – справдешній вовк, хоч обличчя людське; серце боброве – бобер, хоч вигляд вовчий; серце вепрове – вепр, хоч подоба бобра.
- Хіба може говорити про біле той, котрому невідоме, що таке чорне?
- Не може не блудити нога твоя, коли блудить серце.
- Годі побудувати словом, коли те саме руйнувати ділом.
- Життя наше – це подорож, а дружня бесіда – це візок, що полегшує мандрівникові дорогу.
- Насіння лихих справ – лихі думки.
- Як хто посіє в юності, так пожне в старості.
- Найкраща помилка та, якої допускаються у навчанні.
- Що швидко запалюється, те раптово гасне.
- Бери вершину і матимеш середину.
- Ти не можеш віднайти жодного друга, не нашукавши разом з ним і двох-трьох ворогів.
- Щасливий, хто мав змогу знайти щасливе життя. Але щасливіший той, хто вмів ним користуватись..
- Як ліки не завжди приємні, так і істина буває сувора.
- Наступний, весело освітлений день — плід учорашнього, так само як добра старість — нагорода гарної юності.

- Не за обличчя судіть, а за серце.
- Не розум від книг, а книги від розуму створили